

kék templomában», magában így énekel majd: «Mindenki lesz fehér».

Az urna énekelt. A költő a valóság felé nyúlt sóvár kézzel. A valóság elfutott az álomhalász kézből, s ami ott maradt: egy marék szépség, amit ebben a kis kötetben felénk szórt.

Juhász M.

Csinszka versei. Nem a Költőnő attitűdjében jelenik meg előttünk, büszkén, gőgösen, aki előtt riadtan csapjuk be szívünk kapuját, hogy: még egy? . . . Ő is? . . . Ezek a versek nem akarnak irodalomtörténeti fejezet lenni, hanem szelíden és szerényen ajándékozzák magukat nekünk, mert tudják, hogy ebben az egyetlen és kivételes esetben értelme és könyvjogosultsága van a legszubbjektívebb értékű írásnak is. Hiszen Ady Endre egykori élettársa beszél hozzánk és ha fontos minden hagyaték, ami a Költő elégett életéből ránkmaradt, emlékeztetve bennünket köztünk időzött napjaira, mennyivel fontosabb egy-egy elfénytelenülő barna hajfürtnél, melyet a vajudások éjszakáin simogattak karcús, ideges ujjai, vagy egy-egy sárguló kéziratlapnál, melyen betűkbevirágoztak vad hangulatai, ó, mennyivel fontosabb az az élő Hegedű, amelyen legemberibb órai játszottak szilaj rapszódiaikat. Micsoda ámulásba szédülne a világ, ha a bonni Beethoven-múzeum áhíthatos üvegszekrényéből kipattanna és muzsikába csendülne az az álmodó cselló, melynek finomívű nyakát a testetöltött zene ujjai simogatták! Így muzsikál hozzánk most Csinszka . . . Vele szemben nem jogosult az esztétikai méricskélés; az önmagától megszólaló Hegedű hangja zengését lessük, figyeljük, a sorok közt azt a modern, szöghajú Búbajost keressük, aki magává hódította a Költőt . . . Milyen az az Asszony, akinek sorsul adatott Ady, milyen az, aki ezt a sorsot kiharcolta, vállalta és e kötet tanúsága szerint hordozza . . .

A legelső, amit meg kell állapítanunk róla az, hogy határozott egyéniség. Nem a Költőt visszhangozza, nem Urának epigonja, hanem saját ideges, finom, asszonyos valóját éli ki ezekben a versekben. Megkapja eredendően legérzékeny lelkét egy-egy érzés, vagy hangulat és ezt szövi át a színes szavak versszőnyegévé. Változatos mintákat mutat ez a szőnyeg: főekessége a Költő, akit áttestál örökre ránk, őt, aki «nem hasonlíthat senkire, sem a szeme, sem a szíve, kínból halálba szépült szája, sem az áldása, sem az átka, — mert a Csodának nincsen párja.» Átszövi pesti tragikus 1919-iki élményeit a csucsai kert izzó képe, az álomsziget, melynek «útain csendben, mélán, fák őriznek megértőn, némán, nem emberek», ahol «homokszemek csillogva élnek, dús fűben begóniák égnék és klematiszok, karcún, kéken kúsznak játékosan, kevélyen a napsütötte házfalon.» Vagy az évszakok dűspompájú képei stilizálódnak színes vers-strófékká, egy-egy barátunk érzett ember, borongó őszi táj vagy a tükör, melynek «ezüstös tóként fénylik a lapja» és amelynek tava tükrében kínzó víziók villanak feléje, aztán egy halott fecske, amit száraz virágok zörgő tánca alatt rejt a dér zománca és amelynek «gyilkos, hermelintakaró hull szívére, — az első hó!» — íme ezek inspirálják Csinszkat. Semmi kozmikusság: a versmag mindig a valóság síkján sodródik, míg bele nem hull puha, meleg, asszonyi lelke talajába és nem távoli csillagokról érkező titkosértelmű Vendég . . . Világos a valóság és a vers viszonya és a közte húzódozó pszichológiai átváltozás útja is. Izgató analitikai probléma lenne ezekből a lélektanilag szimbolikusan is értelmezhető egyszerű versekből megrajzolni Csinszka belső portréját. Ebből a szempontból legárulkodóbb két verse: *Üzenet Júliának*, melyben Szendrey Júliát nevezi «csöndes testvér»-nek, «szent, halott rokon»-nak — és

a *Prologus*, melyben egy furcsa portrét rajzol valakiről, imígyen :

*Fiú volt, vagy lány? — Nem fontos.
Valaki volt. Okos, hiú,
kalandéhes és kalandvágó . . .
Magával és mással is játszó.
Órát, napot álmosan élő,
ébren alvó, sokat henyélő,
szürke, lompos, igénytelen,
türelmellen és szemtelen.*

— — — — —
*Mikor a naplopástól kábult,
a csillagokba belebámult.
A cukrot felcserélte sóval
s kacérkodott a sarlós holddal.*
— — — — —

A *Prologus* arcképe bontódik fel a kötet további verseiben, mint ahogyan a prizmán széttörik a sugár. Így lesz a kötet vallomássá, az élő Hegedű muzsikája a halott Költő emberi sorsfutásának fontos dokumentum-darabja, adalék egy lángész életének teljességéhez.

Németh Antal.

Körömdi Ferenc : A budapesti kaland. Regény. Pantheon-kiadás. 1932. — Ez a regény hűséges jelzőeszköze az irodalmi közizlés és az ú. n. irodalmi igények «színképében» beállott mélyreható eltolódásoknak. Mert Kádár Antal, jelmezeitől megcsupaszítva, voltaképp nem egyéb, mint : Monte-Christo. A regény folyamán semmivel sem férközünk közelebb hozzá, mint ifjúságunk elbűvölő grófjához. Alakja, embersége, lelke örök titok marad. Külső események, véletlenek és idegen emberek — de főként : nők — sodorják mind távolabb attól a pesti kávéházától, ahol «hajdani iskolatársai savanyodnak és vesézik» egymást. Megtudjuk, hogy egy Kádár Antal nevű fiatalember hazavetődik a frontról, átevic-kél a forradalmakon, szerencsésen megmenekül az oláh határőrök golyójától s végül elhatározza : építész lesz. A Műegyetemről azonban — anélkül, hogy sejtené, miért — kipo-

fozzák «fehér» diáktársai. Ez a pofozás jelentős fordulat a sorsában. Ezzel a pesti pofonnal és egy ápolónő szerelmének emlékével Bécsbe vándorol, mint annyian mások. Bécsben tanulmányokat folytat, de úgy tetszik, inkább mellékesen. Az architektúra, minden látszat szerint, meglehetősen felületesen érdekli. Ideje és lelke javát új barátainak és barátnőinek adja. «Alkalomszerűleg» kikerül Londonba, ott reked, teljesen lezüllik, már szolgálgeény egy obskurus magyar korcsmában, amikor váratlanul . . . Fordulat ! Megint nő, újabb nő, de ez már jelentékeny. Valóságos monte-christói kincsébánya : egy gazdag angol-afrikai építész magyar származású özvegye, Mrs. Myers. Szerelem. Házasság. És Kádár Antalból A. T. Cadar, port-elisabethi milliomos lesz. Évek múlnak. Európában gazdasági válság. Az inflációs dáridó komor böjtje! S ebbe a szomorú, szennyes szegénységbe, ebbe a «pleite»-re csúszott, rikítóan üres keleti Párisba egyszer csak hazaérkezik a hajdan elpofozott «kisfiú». Úgy jön, mint egy fejedelem. Mint Molnár *Éhes város*-ának hőse. Mint Monte-Christo. S ez a barnára sült, kenderszőke ember, ez az A. T. Cadar, aki elképzelhetetlen karriért és mérhetetlen vagyont jelképez s akit az éhes pesti sakálkák üvöltő hordája táncol körül, ez a tündöklő szerencsefia majdnem elbukik a pesti aszfalton. Úgy csúszik meg egy eldobott narancshéjban, egy semmi-ben. Ez a «semmi» egy leány. Joli. Nem is szép, de vöröshajú és emlékeztet valakire. S a nagy karriér már megtántorodott, már zuhan, már vége . . . De A. T. Cadart ezúttal sem hagyja el káprázatos szerencséje. Megmenekül. És másodszor is elrobbog Budapestről.

Ez a regény gerince.

Nem hisszük azonban, hogy Körömdinek az lett volna a célja, hogy Kádár «neoromantikus» pályafutását élénk ivelje. Ezt, úgy véljük, a szerző se iparkodik túlságosan elhitetni. Kádár